

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philological Sciences. Vol. 3 (101)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філологічні науки. Вип. 3 (101)

ISSN (Print): 2663-7642
ISSN (Online): 2707-4463

УДК 811.161.2'373.43

DOI 10.35433/philology.3(101).2023.207-215

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СЕМАНТИКИ ПРИКМЕТНИКІВ

А. А. Таран*

Статтю присвячено дослідженню семантичних змін у сучасній українській номінації, з'ясовано роль неосемантизмів у розвитку сучасного українського лексикону. Предмет обговорення – основні тенденції семантичного розвитку багатозначних слів, зокрема прикметників. Визначено, що однією із засадничих тенденцій розвитку семантики слів є полісемія. Завдяки багатозначності слово є більш гнучким знаряддям мислення людини. У полісемічній лексемі зафіксовано схожість між різними предметами та явищами об'єктивної дійсності.

На прикладі похідних прикметників **сольний**, **панельний** окреслено основні тенденції семантичного розвитку. Досліджено, що прикметникам властивий найбільший діапазон сполучуваності й асоціативних потенційних сем, на основі яких формуються різні переносні значення. З'ясовано, що полісемія залежить від трьох взаємообумовлених чинників: об'єктивної дійсності, свідомості носія мови й системи мови. Вона мотивована насамперед внутрішньою організацією мови, потребою зберігати системні зв'язки між наявними й новими одиницями. Збереження таких зв'язків уможливорює новим одиницям мати повноцінне лексичне значення. Водночас на розвиток семантики слів впливає протиріччя між безмежністю об'єктивної дійсності й обмеженістю мовних ресурсів. Простежено, що полісемія відображає наслідки мисленнєвої діяльності: концептуалізацію дійсності й категоризацію поняття про об'єкт, властиві йому ознаки та відношення, схожість між різними предметами та явищами об'єктивної дійсності. Багатозначність робить слово більш гнучким знаряддям мислення, це спосіб компактного зберігання в мові інформації про світ.

Ключові слова: динаміка мови, лексикон, вторинна номінація, полісемія, значення слова.

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE SEMANTICS OF ADJECTIVES

Taran A. A.

The article studies semantichnies changes in modern Ukrainian nomination, found role of neosemantyzm in the development of modern Ukrainian lexicon. Polysemy is one of the important

* кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики
(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)
alla_taran@ukr.net
ORCID: 0000-0001-8091-1477

manifestations of the systematic organization of the lexical composition of the language. This is a semantic universal, which, depending on the genetic and typological structure of each language, has a specific implementation and illustrates the surrounding world in the interrelationship of all its elements. It plays an important cognitive role. Polysemy reflects the thinking of society. Some dictionary articles with a lot of polysemy are read for pleasure: there is so much interesting and instructive in them.

On the example of adjectives, the main regularities and directions of the semantic development of multi-meaning words are outlined. It has been found that for indicative meanings, the scope of meaning is related to situational knowledge, for objective ones, the semantic scope of the word implies knowledge of the function, purpose of the subject.

Polysemy is one of the important means of systematic organization of the lexical composition of the language. It reflects the consequences of human thinking, which captures in a multi-meaning word the similarity between various objects and phenomena of objective reality. Polysemy makes the word a more flexible tool for thinking. It is associated with the tendency to economize linguistic means, since polysemy makes it possible to express a greater number of concepts without increasing the number of language forms.

Keywords: language dynamics, lexicon, secondary nomination, polysemy, word meaning.

Постановка наукової проблеми.

Мовні зміни, на думку Е. Сепіра, полягають у тому, що зміст змінюється швидше, ніж форма, а форма живе довше, ніж зміст [17: 98]. Матеріальна оболонка слова не тільки зіставляється з вихідним значенням, а й поширюватися в контекстах на інші, пов'язані з основним. Зміни семантичної структури лексем спостерігаємо в різних функціональних стилях і сферах уживання мови. Численні наслідки полісемії свідчать про внутрішнє, семантичне словотворення. Причина – один з основних засобів концептуалізації нового досвіду. Потрачувати нове мовець може лише через відоме, тому й використовує "старі" знаки, пристосовує їх до нових функцій і поширює на інші ситуації. Відбувається моделювання нових об'єктів і ситуацій через наявні семантичні структури. Полісемія залежить від трьох взаємообумовлених чинників: об'єктивної дійсності, свідомості носія мови й системи мови.

На думку А. О. Білецького, семантичне (внутрішнє) словотворення передбачає "утворення від одного лексичного елемента іншого елемента без усяких змін щодо зовнішнього стану елементів: зміна відбувається лише в смисловому змісті похідного порівняно з основним" [1: 152]. Згідно з лінгвосеміотичною концепцією вченого,

семантична деривація – відношення інформ (структурованої множини семантичних складників слова) з видозміною в сумах семантичних диференціалів (семантичних компонентів) [2: 7]. Схожість семантичної деривації та словотворення полягає в тому, що спільними для обох є поняття похідність і мотивованість, регулярність / нерегулярність, а також спільна структурна схема дериваційного механізму.

Як зауважив В. фон Гумбольдт, у мові народу втілений дух, саме тому важливо побачити його присутність у семантиці й структурі національної мови [2: 7]. За багатьма словами, які ми вживаємо в повсякденному мовленні, можна простежити нові зміни в значеннях, пов'язані з відображенням світогляду спільноти, особливостей системи цінностей. Різноманітна образна реалізація свідчить про специфіку бачення світу мовцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Полісемія завжди привертала увагу науковців. Ще давньогрецькі філософи зацікавилися нею в контексті проблеми номінації. У 1887 р. М. Бреаль звернув увагу на відсутність спеціальної номінації для позначення здатності слова мати кілька значень і запропонував назвати це явище полісемією [12: 157]. Відтоді

різноаспектний аналіз багатозначності висвітлено в працях зарубіжних (Е. Велландера, В. Вундта, Г. Пауля, К. Рейзіга, Г. Шпербера) і вітчизняних мовознавців (Є. А. Карпіловської, Н. Ф. Клименко, Л. А. Лисиченко, О. О. Потєбні, Н. В. Сніжко, О. О. Тараненка). Як зауважує О. О. Тараненко, полісемія – це органічна властивість людської, природної мови, яка, з одного боку, відображає характер і хід пізнання та "мовного освоєння" дійсності шляхом асоціативних процесів, а з другого, – є свідченням схильності мислення й мови до її економної систематизації, тенденції до позначення нескінченного світу відносно обмеженою кількістю матеріальних мовних оболонок [11: 23].

На думку чеського мовознавця Мілоша Докуліла, процес номінації передбачає два етапи: концептуалізацію дійсності, тобто виокремлення об'єкта номінації, категоризація уявлення про нього й характерні для нього відношення й ознаки. На цьому етапі з'ясовується, що треба назвати, і формується уявлення про те, як треба назвати таке поняття, які ознаки покласти в основу майбутньої номінації такого означуваного як своєрідного його розпізнавального знака. Наслідком цього етапу буде логічна когнітивна структура, що потребує номінації – мовного означення. Другий етап і полягає у власне мовній категоризації сформованої когнітивної структури, у виробленні змісту й форми її мовного означення – номінації. Під час цього етапу відбувається формування плану змісту номінації – її ономасіологічної структури (сполучення ономасіологічного базису та ономасіологічної ознаки) і словотвірної структури, власне словотвірної техніки втілення такої ономасіологічної структури [14].

Мета дослідження – простежити тенденції розвитку семантики прикметників у сучасній українській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Динаміка семантичної структури слова зумовлена змінами рангового статусу сем, їх доцентровими й відцентровими переміщеннями, редукацією або актуалізацією, тобто пов'язана зі змінами семного складу слів не лише в кількісному, а й у якісному аспектах. Унаслідок семної динаміки слова зазнають внутрішньослівних еволюційних змін, що пов'язані зі зміною інтенціоналу або імплікаціоналу чи взаємодією обох цих структурних частин семантики слів.

Витоки розвитку семантики – у законах функціонування мови й людського мислення. Особливістю мислення є оперування розпливчастими поняттями й прагматична субстанційність, що спонукає мовця руйнувати усталені й будувати нові динамічні асоціативні зв'язки [3: 369]. Полісемія – наслідок роботи механізмів семантичної трансформації. Прикметникам властивий найбільший діапазон сполучуваності й асоціативних потенційних сем, на основі яких формуються різні переносні значення. Конкретні прикметники мають більш насичений зміст семантики, розвивають більше значень порівняно з абстрактними прикметниками. Проаналізуємо розвиток семантики прикметника **сольний**. *Solo* – запозичення з італійської мови; іт. *solo* "соло; музичний твір для одного голосу або інструмента, самостійна партія для одного виконавця" виникло на базі прикметника *solo* "одинокий; єдиний, лише один, цілий", що походить від лат. *solus* "один, одинокий; єдиний; відокремлений, самотній", яке загальноприйнятої етимології немає [5].

У Словнику української мови (в 11 т.) прикметник *сольний* зафіксовано лише в прямих значеннях, успадкованих від твірного слова **соло** "1. Який виконують соло: *сольний номер; сольний концерт*. 2. Який виконує соло" [8: IX: 453]. *Соло* теж має значення, пов'язані лише з

музикою: "1. невідм., сер. Музичний твір чи окрема його партія, які виконує один інструмент або один співак // Танок або окрема партія, частина його, які виконує один танцюрист. 2. присл. Без участі інших, окремо від інших (про виконання музичних творів, танців)" [8: IX: 444]. У Словнику іншомовних слів О. С. Мельничука й Сучасному словнику іншомовних слів О. І. Скопненка, Т. В. Цимбалюк зафіксовано лише лексему соло, що позначає або музичний твір, призначений для виконання одним інструментом чи голосом, або виконання музичного вокального номера або танцю одним виконавцем [10: 654].

Прикметник *сольний* часто відображає значення етимона *solus* "один, одинокий; єдиний; відокремлений, самотній", напр.: **Сольна подорож** насправді має цілий ряд переваг – можна ні від кого не залежати, планувати все виключно під свої інтереси і не боятися осуду, однак іноді в таких поїздках стає самотньо (УНІАН, 09.12.2019); Саме тому **сольні поїздки** я роблю в Європу, а ось в інші точки на планеті, куди мені б дуже хотілося, я сама їхати не ризикую (УНІАН, www.unian.ua/18.10.2019). У список *Lonely Planet* потрапили ті місця, де **сольним мандрівникам** буде найлегше вийти на контакт з іншими туристами або ж познайомитися з романтичними цілями (УНІАН, www.unian.ua/18.10.2019).

У текстах останніх років засвідчуємо вживання прикметника *сольний* у значенні, запозиченому з англійської мови: **solo** "виконується однією людиною, без будь-якої допомоги, самостійний" пор. англ. *his first solo flight*, наприклад: *Виявилось, що майже кожна третя жінка під час "сольної" поїздки ставала жертвою виявів гніву або залякування з боку "сильної половини" дорожнього руху* (Український тиждень, 15.03.2020). *Перший сольний вихід нових принца та принцеси Уельських: що відвідали Вільям і Кейт Міддлтон* (ТСН, 15.09.2022). *Принцеса Уельська Кейт Міддлтон здійснила свій*

перший "сольний" вихід на публіку в 2023-му році. (ТАБЛОЇД, 18 січня 2023). *Вийшов український трейлер "Лялі їдуть далі" (Drive-Away Dolls), яка стане першим сольним фільмом Ітана Коена після розпаду творчого тандему легендарних братів Коен* (УНІАН, 18.07.2023). *Старша донька співачки Олі Полякової, 13-річна Маша вже знімалася для різних видань разом із зірковою мамою, а ось тепер отримала свою першу "сольну" обкладинку* (Українська правда, 18.09.2022).

Можемо також говорити про процес транстермінування іменника соло й похідного прикметника *сольний*, про що свідчать нові контексти вживання й новозапозичення у сфері спортивного туризму, напр.: *Найкращі сольні підйоми* скелями без страховки, які межують з божевіллям (www.redbull.com/ua-uk/top-5-free-solo-climbing-videos, 05.09.2017). *Сольні підйоми* – не просто атлет сам (solo), це вільні підйоми, без страховки, коли атлет не користується допоміжними засобами і розраховує лише на власні сили. Режим підйому без будь-яких засобів страхування та спеціального альпіністського обладнання називають *фрі соло*, *соло-стиль*. Пор. приклади вживання з однієї публікації: *Дін Поттер – один з найбільш безстрашних фрі-соло скалелазів сучасності. Ден Осман – мабуть, найшвидший скелелаз планети. У 1980-х роках прославився швидкісними соло-сходженнями складними маршрутами без страховки. 15 січня 2014 року Алекс виконав соло-проходження великої стіни El Sendero Luminoso в Мексиці без використання страховки* (Red Bull, <https://www.redbull.com>). Про те, що для стилю *фрі соло* характерна відсутність страхування, свідчать такі контексти вживання, напр.: *"Утім, хайлайнінг [ходіння по тросу без страхування – А.Т.] стає небезпечним, коли практикувати фрі соло, тобто ходіння тросом без страхування. Але це дуже контрольована небезпека, адже я треную своє тіло та свій розум для*

цього", – каже вона [Дікі Фейт – А.Т.] (Українська правда, 24.10.2012). На той момент Алекс мав за спиною величезну кількість сходжень вільним лазінням та найскладнішим стилем клаймбінга – **фрі соло** (24 канал Спорт, <https://sport.24tv.ua/.08.03.2019>). Крім того, ще одним різновидом сольного сходження є **din water соло** (deep-water soloing), або пікоблок – вільне сольне лазіння, де будь-яке падіння має призвести до того, що альпініст увійде в глибоку воду нижче маршруту.

У такому значенні прикметник **сольний** синонімізується з прикметниками **вільний, незастрахований, позбавлений захисту**.

Словосполучка **сольний прохід** у спорті означає самостійний прохід гравця, який під час футбольного чи баскетбольного матчу обіграє суперників і пробиває м'яч / забиває його у ворота чи закидає в корзину, напр.: *На 13 хвилині український колектив вийшов уперед – Мудрик здійснив **шикарний сольний прохід**, який замкнув Бондаренко* (НВ, 05.07.2023). *На 19-й хвилині бразильський вінгер Педрінью здійснив **чудовий сольний прохід**, переграв кількох суперників та пробив з-за меж штрафного майданчика* (Еспресо ТВ, 17.08.2021).

Обґрунтованість нового значення підтверджує й фразеологізм **сольне плавання = самостійне плавання** – йдеться про "здатність діяти самостійно, без сторонньої допомоги або керівництва; здатність на незалежні дії,

вчинки тощо", пор.: *Дівчина швидко навчається тонкощів грального бізнесу, а після конфлікту з босом **іде в сольне плавання** в цій сфері* (NV, 22.09.2020). *Тобто Малєфісента 2 – **перше сольне плавання** Роннінга. Анджеліну Джолі підвищили до рівня співпродюсерки картини, що логічно, враховуючи, яку роль вона тут грає* (NV, 20.10.2019). *Коли у них [політиків – А. Т.] з'являється рейтинг, вони можуть **піти у самостійне плавання** і навіть змінити патрона* (24 канал, <https://24tv.ua/>. 02.10.2018). *Однак якщо ще кілька днів тому усе виглядало так, ніби Пригожин **вирушив у самостійне плавання** і намагається застовпити за собою якесь політичне майбутнє на момент, коли чинний режим впаде, то зараз ситуація змінилася* (24 канал, 16.11.2022). Цікаво, що в лексикографічних джерелах ідіому **самостійне плавання** не зафіксовано, натомість у мовній практиці засвідчуємо багато прикладів її вживання. Синонімічним може бути фразеологізм **виходити (вийти) на самостійний шлях** – починати жити, працювати самостійно [5: I: 530].

Водночас фіксуємо вживання прикметника **сольний** зі значенням «соляний», напр.: *Довідка УНІАН. Перша літописна згадка про Коломию з'явилась у період літо-осінь 1241 року у Галицько-Волинському літописі, де місто фігурує як "доходне **сольне місто**" князя Данила Галицького* (УНІАН, 19.08.2009).

Проілюструємо відомі й нові лексико-семантичні варіанти проаналізованих слів:

1. невідм., сер. Музичний твір чи окрема його партія, які виконує один інструмент або один співак // Танок або окрема партія, частина його, які виконує один танцюрист.

2. присл. Без участі інших, окремо від інших (про виконання музичних творів, танців)

[СУМ: IX: 444]

соло

режим підйому без будь-яких засобів страхування та спеціального альпіністського обладнання

сольний

1. Який виконують соло: *сольний номер*.

2. Який виконує соло.
[СУМ: IX: 453]

1. Самотній, одинокий: *сольна подорож*;

2. Самостійний, незалежний, який діє сам, без сторонньої допомоги чи участі: *сольний вихід, сольний прохід, сольне плавання*

Прикметник *панельний* зафіксовано в Словнику української мови (в 11 т.) лише в прямих значеннях, успадкованих від твірного слова *панель*, пор. його вживання в таких словосполучках: *панельний будинок, панельне будівництво, панельні багатопверхівки, панельні "хрущовки"*. Проте в ЗМІ фіксуємо все частіше значення "група осіб, які обговорюють актуальні теми по телебаченню чи радіо; група спеціалістів, які висловлюють свою думку про щось; консультативна група чи група експертів / суддів", напр.: *Він [саміт «Кримська платформа» – А. Т.] складатиметься з двох частин: на першій будуть виступи голів іноземних делегацій; на другій передбачено форум із чотирма **панельними дискусіями*** (Газета по-українськи, 06.08.2021). В Івано-Франківську у рамках Міжрегіонального бізнес-форуму відбулась **панельна зустріч**

(www.golosinfo.com.ua/26.11.2022). Про це під час **панельного обговорення** «Українська митниця та європейські стандарти: виклики, завдання, рішення» розповів Еерік Хельдна, завідувач митного відділу Податково-митного департаменту Естонії (Високий замок, 07.02.2022). **Панельне засідання** Асоціації славістичних, східноєвропейських та євразійських студій (ASEEES) із питань Олімпіади в Сочі на конференції в Бостоні, яка щойно завершилася, викликало жваву дискусію (Критика, 11.08.2023). Під час **панельної розмови** щодо українського фокусу на фестивалі учасники обговорили, як твориться сучасне українське кіно в умовах війни, його практичні проблеми та виклики

(<https://ui.org.ua/sectors/projects/films-sectors/znakovi-podiyi-ta-lokacziyi/ukrainian-cinema-zinebi/>).

Панельна сесія «*HEADING EAST: THE PLEASURE PRINCIPLE*» стала першою офіційною презентацією серіалу на міжнародному ринку, адресованою представникам глобальних і локальних мовних компаній і платформ по всьому світу (NV, 01.04.2019).

У такому ж значенні вживається й сам іменник *панель*, напр.: *Виступ керівника Офісу Президента України Андрія Єрмака на панелі **Securing Europe** у межах Всесвітнього економічного форуму в Давосі* (офіційне інтернет-представництво "Президент України", <https://www.president.gov.ua/24.05.2022>). **Панель** присвячена безпеці Європи (офіційне інтернет-представництво "Президент України", <https://www.president.gov.ua/24.05.2022>). У рамках конференції пройнуть бізнес-форум і **панелі** з відновлення в основних сферах економіки, а також соціального відновлення (Укрінформ, www.ukrinform.ua/02.07.2022).

Крім того, і прикметник *панельний*, й іменний *панель* розвивають й інші лексико-семантичні варіанти, а саме: прикметник *панельний* використовують на позначення жінок, які займаються проституцією, напр.: *Від однієї з **панельних дівок** він підхопив сифіліс, що їй довів його до втрати зору та божевілля* (В. Чемерис "Таємна асамблея фан-клубу "Микола Гоголь"); *на панелі – "займатися проституцією": Чоловік із групи підтримки Табачника сказав, що **на панелі** мені заплатять більше, ніж тут і назвав мене "повією"* (УНІАН, <https://www.unian.ua/17.03.2010>).

Первинно *панель* – дошка, будь-який предмет пласкої форми у будівництві, техніці, гірництві. Це, наприклад, мармурова, пластмасова і т. ін. дошка, яка є частиною щита або пульта енергетичного, промислового, транспортного та ін. управління; елемент конструкції збірної будови, що має форму великої плити; квадратована або прямокутна ділянка в шахтах, яка виділяється при розробці горизонтальних або похилих пластів родовищ для їх очищення [5: VI: 43]. Із розвитком інформаційного суспільства іменник розширив значення – позначає "плаский телевізор або монітор комп'ютера", тобто телевізор або монітор комп'ютера, який є дуже тонким порівняно з іншими, напр.: *Вигнутий екран – непрактичний. Не має технічних переваг перед пласкими панелями* (Газета по-українськи, 28.11.2018). *Технологія створення*

прозорих ТБ-панелей розвивається 5 років, але на ринок телевізори- "невидимки" поки що не потрапили (Газета по-українськи, 21.10.2016). Такі комп'ютери називають також *панельні: безвентиляторні панельні комп'ютери, сенсорні панельні комп'ютери, панельні промислові комп'ютери* тощо. Значення зі сфери техніки слова *панель* «мармурова, пластмасова і т. ін. дошка, яка є частиною щита або пульта енергетичного, промислового, транспортного та ін. управління» набуває розширення, оскільки в ІТ-галузі з'явилися *панель керування, панель завдань*, що сприяють налагоджуванню роботи комп'ютера як засобу спілкування. Ця семантика слова ґрунтується на подібності функцій [Вплив суспільних змін]. Як бачимо, переносне значення є джерелом формування спеціального значення:

панель

1. Доріжка для пішоходів на узбіччі дороги вздовж вулиці.
2. Нижня частина стіни або вся стіна в приміщенні.
3. *техн.* Мармурова, пластмасова і т. ін. дошка, яка є частиною щита або пульта енергетичного, промислового, транспортного та ін. управління.
4. *буд.* Елемент конструкції збірної будови, що має форму великої плити.
5. *гірн.* Квадратована або прямокутна ділянка в шахтах, яка виділяється при розробці горизонтальних або похилих пластів родовищ для їх очищення. [СУМ: VI: 43].

1. Група осіб, які обговорюють актуальні теми по телебаченню чи радіо; група спеціалістів, які висловлюють свою думку про щось; консультативна група чи група експертів / суддів.
2. Плаский телевізор або монітор комп'ютера.
3. *На панелі* – займатися проституцією

панельний

1. Прикм. до панель 1.
2. буд. Зробл. з панелей (у 4 знач.) [СУМ: VI: 43]

1. Група осіб, які обговорюють актуальні теми по телебаченню чи радіо; група спеціалістів, які висловлюють свою думку про щось; консультативна група чи група експертів / суддів.
2. Жінки, які займаються проституцією.

Висновки й перспективи дослідження. Велика кількість

неосемантизмів засвідчує, по-перше, прагнення мовців до оновлення

виражальних засобів, яке узгоджується з їхнім конструктивним принципом відходу від штампу. Бажання сказати незвично, відійти від звичного й набридлого стає всеохопним, по-друге, це ще й прагнення виявити інший аспект означуваного об'єкта, поняття, уточнити їх номінацію, створити перифразу, прихований зміст, підтекст, поглибити в такий спосіб означення. Багатозначність мотивована насамперед внутрішньою організацією мови, потребою зберігати системні зв'язки між наявними й новими одиницями. Збереження таких зв'язків уможливорює новим одиницям

мати повноцінне лексичне значення. Водночас на розвиток семантики слів впливає протиріччя між безмежністю об'єктивної дійсності й обмеженістю мовних ресурсів. Загалом семантичний розвиток мови зумовлений прагненням мовця до різноманіття й виразності висловлення думки. На прикладі семантичних інновацій спостерігаємо нове впорядкування семантичного простору української мови, нову категоризацію лексики на рівні взаємозв'язку лінгво- та соціодинаміки, що потребує подальших наукових студій в означеному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Білецький А. О. Про співставне дослідження словотвору різних мов. Науковий щорічник за 1957 рік. Київ, 1958. С. 152–154.
2. Білецький А. О. Програма курсу "Загальне мовознавство". Київ, 1962. 50 с.
3. Булаховський Л. А. Нариси із загального мовознавства. Київ: Радянська школа, 1955, 248 с.
4. Вплив суспільних змін на розвиток української мови: монографія / відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
5. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 3. / Гол. ред. О. С. Мельничук. Київ: Наукова думка, 1989. 553 с.
6. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. Харків, 1997. 114 с.
7. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ, 1977. 775 с.
8. Словник української мови: у 11 т. / гол. ред. І. К. Білодід. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
9. Словник української мови в 11 т. Додатковий том: у 2-х кн. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2017.
10. Сучасний словник іншомовних слів / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2006. 789 с.
11. Тараненко О. О. Полісемічний паралелізм і явище аналогії. Київ: Наукова думка, 1980. 115 с.
12. Breal M. Essai de semantique (Science des significations). Paris: Librairie Hachette at C, 1897.
13. Buttler D. Rozwój semantyczny wyrazów polskich. Warszawa: Wydawnictwa uniwersytetu warszawskiego, 1976. 136 s.
14. Dokulil M. Tvoření slov v češtině. I. Teorie odvozování slov. Praha: ČAV, 1962.
15. Humboldt W. On Language: The Diversity of Human Language-Structure and its Influence on the Mental Development of Mankind. Cambridge University Press, 1988.
16. Paul H. Principien der Sprachgeschichte. Halle, 1937. 309 p.
17. Select writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality University of California Press, 1949. 617 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Biletskyi, A. O. (1958). Pro spivstavne doslidzhennia slovtvoru riznykh mov [On comparative study of word formation of different languages]. Naukovyi shchorichnyk za 1957 rik. Kyiv. P. 152–154. [in Ukrainian].

2. Biletskyi, A. O. (1962). Prohrama kursu "Zahalne movoznavstvo". [Program of the course "General Linguistics"]. Kyiv. 50 p. [in Ukrainian].
3. Bulakhovskiy, L. A. (1955). *Narysy iz zahalnoho movoznavstva* [Essays on general linguistics]. Kyiv: Radianska shkola. 248 p. [in Ukrainian].
4. *Vplyv suspilnykh zmin na rozvytok ukrainskoi movy* (2017). [The influence of social changes on the development of the Ukrainian language]: monohrafiia / ed. by Ye. A. Karpilovska. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. 444 p. [in Ukrainian].
5. *Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy* (1989). [Etymological dictionary of the Ukrainian language]: V 7 t. – T. 3. / hol.ed.by O. S. Melnychuk. Kyiv: Naukova dumka. 553 p. [in Ukrainian].
6. Lysychenko, L. A. (1997). *Leksykologhiia suchasnoi ukrainskoi movy. Semantychna struktura slova* [Lexicology of the modern Ukrainian language. The semantic structure of the word]. Kharkiv. 114 p. [in Ukrainian].
7. *Slovnyk inshomovnykh sliv* (1977). [Dictionary of foreign words] / ed.by O. S. Melnychuka. Kyiv. 775 p. [in Ukrainian].
8. *Slovnyk ukrainskoi movy (1970–1980)*. [Dictionary of the Ukrainian language]: u 11 t. / hol.ed.by I. K. Bilodid. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
9. *Slovnyk ukrainskoi movy v 11 t. Dodatkovyi tom* (2017). [Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes. Additional volume]: u 2-kh kn. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. [in Ukrainian].
10. *Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv* (2006). [Modern dictionary of foreign words] / ukl. O. I. Skopnenko, T. V. Tsymbaliuk. Kyiv: Dovira. 789 p. [in Ukrainian].
11. Taranenko, O. O. (1980). *Polisemichnyi paralelizm i yavyshe analohii* [Polysemic parallelism and the phenomenon of analogy]. Kyiv: Naukova dumka. 115 p. [in Ukrainian].
12. Breal, M. (1897). *Essai de semantique (Science des significations)*. Paris: Librairie Hachette at C. [in English].
13. Buttler, D. (1976). *Rozwój semantyczny wyrazów polskich* [Semantic development of Polish words]. Warszawa: Wydawnictwa uniwersytetu warszawskiego. 136 p. [in Polish].
14. Dokulil, M. (1962). *Tvořeni slov v češtine. I. Teorie odvozování slov*. [Word formation in Czech. I. Theory of word derivation]. Praha: ČAV. [in Czech].
15. Humboldt, W. (1988). *On Language: The Diversity of Human Language-Structure and its Influence on the Mental Development of Mankind*. Cambridge University Press. [in English].
16. Paul, H. (1937). *Principien der Sprachgeschichte* [Principles of the history of language]. Halle, 309 p. [in German].
17. *Select writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality* University of California Press, 1949. 617 p. [in English].

Стаття надійшла до редколегії: 09.09.2023

Схвалено до друку: 29.09.2023